

สรุปความรู้จากการอบรม
หลักสูตร โครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock)
เพื่อรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร

โดยนางสาววนิดา พานิกร ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
สถานีพัฒนาที่ดินมหาสารคาม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

มีความรู้ด้านการขับเคลื่อนงานโครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เพื่อรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตรให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้ทราบถึงทิศทางหรือกระบวนการที่จำดำเนินการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดสู่การขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร เป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ประกอบด้วยภัยแล้ง อุทกภัย ที่เป็นปัญหาทำให้เกิดดินถล่มและการสูญเสียหน้าดินรวมถึงการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเช่นปัญหาหมอกควันจากการเผาพื้นที่ทางการเกษตร การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและสูญเสียหน้าดินและการจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรเพื่อรองรับความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางการเกษตรด้วยการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด(Seed Stock) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เป็นพืชใช้น้ำน้อยมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจากคลังเมล็ดพันธุ์ (Seed Stock) จึงมีความจำเป็นอย่างมากเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรซึ่งก่อนที่จะดำเนินการจำเป็นจะต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และชี้แจงการดำเนินงานเพื่อจัดทำต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์เพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนิน ดังนี้

มาตรฐานการจัดการแปลงและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เกณฑ์กำหนด ประกอบไปด้วย เกณฑ์กำหนดและข้อมูลกำหนดสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก เมล็ดพันธุ์ชั้นขยาย (RS) เมล็ดพันธุ์ชั้นจำหน่าย (CS) ซึ่งจะประกอบด้วย ๑.รายการที่จะทำเป็นตัวกำหนดได้แก่ ดังนี้

พื้นที่ปลูก ๒.การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ๓.การเตรียมดิน ๔.การปลูกและการดูแลรักษา ๕. การเก็บเกี่ยว ๖. การปรับปรุงสภาพเมล็ดเบื้องต้น ๗.การเก็บรักษา ๘.การบันทึกข้อมูล

เกณฑ์กำหนด ซึ่งจะมีข้อปลีกย่อยของเกณฑ์กำหนดแต่ละรายงานเช่น ข้อกำหนดพื้นที่ปลูก เกณฑ์กำหนดของพื้นที่ปลูกจะประกอบไปด้วย พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์จะต้องมีประวัติแปลงปลูกตามมาตรฐานแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสดชั้นพันธุ์หลัก ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดหลัก ควรเลือกพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์แต่ละชนิดและใกล้แหล่งน้ำ ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดแนะนำ ควรมีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ทางเคมี เป็นต้น

ข้อกำหนด

ข้อกำหนดหลัก หมายถึงข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติหากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตเมล็ดพันธุ์

ข้อกำหนดรอง หมายถึงข้อกำหนดควรปฏิบัติหากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์

ข้อแนะนำ หมายถึงการแนวทางการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการผลิตเมล็ดพันธุ์

มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ (Seed Quality Standard)

มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ชั้นหลัก(FS) (เปอร์เซ็นต์)

ชนิดเมล็ดพันธุ์ ความชื้นสูงสุด ๑๐ ความบริสุทธิ์ต่ำสุด ๙๕ เมล็ดพันธุ์อื่นสูงสุด ๐.๐ ความงอกต่ำสุด ๘๐

มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ชั้นขยาย (FS) (เปอร์เซ็นต์)

ชนิดเมล็ดพันธุ์ ความชื้นสูงสุด ๑๐ ความบริสุทธิ์ต่ำสุด ๙๕ เมล็ดพันธุ์อื่นสูงสุด ๐.๑ ความงอกต่ำสุด ๘๐

มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ชั้นจำหน่าย (FS) (เปอร์เซ็นต์)

ชนิดเมล็ดพันธุ์ ความชื้นสูงสุด ๑๐ ความบริสุทธิ์ต่ำสุด ๙๕ เมล็ดพันธุ์อื่นสูงสุด ๐.๓ ความงอกต่ำสุด ๘๐

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

สามารถนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และสามารถให้คำแนะนำแก่เกษตรกรเกี่ยวกับพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองได้

สรุปความรู้จากการอบรม
หลักสูตร โครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock)
เพื่อรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร

โดยนางสาวอุไรวรรณ ถายา ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ประกอบด้วย ภัยแล้ง อุทกภัย ที่เป็นปัญหาทำให้เกิดดินถล่มและการสูญเสียหน้าดิน รวมถึง การบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน เช่น ปัญหาหมอกควันจากการเผาพื้นที่ทางการเกษตร เป็นต้น กรมพัฒนาที่ดิน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ประกอบด้วย กิจกรรมด้านการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและสูญเสียหน้าดิน และการจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรเพื่อรองรับความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางการเกษตร ด้วยการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เป็นพืชใช้น้ำน้อยมีความเหมาะสมต่อการปลูกในช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการปลูกพืชหลักที่ต้องการใช้น้ำในปริมาณมาก เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อยได้โดยจากปัญหาของพื้นที่ที่มีความเสี่ยงกับการเกิดภัยแล้งซ้ำซากทั้งประเทศ ประมาณ ๕๔ ล้านไร่ ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาและได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันความต้องการใช้ เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรอยู่ในปริมาณมาก และยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ปลูกเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสดปรับปรุง บำรุงดิน และเพื่อการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างต้นแบบ คลังเมล็ดพันธุ์ (Seed Stock) ในการเตรียมความพร้อมการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ๒) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์แผนปฏิบัติงานโครงการฯ สำหรับนำไปใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการอบรมจะมีเนื้อหา คือ ๑) การจัดทำโครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock) เพื่อรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ๒) แนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ๓) มาตรฐานการผลิต และการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ๔) Workshop ระดมความคิดเพื่อพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock) ๕) ศึกษาดูงานในพื้นที่แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก และเมล็ดพันธุ์ขยาย กรณีศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพกิจกรรมการอบรม

สรุปความรู้จากการอบรม
หลักสูตร โครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock)
เพื่อรองรับความเสียหายภัยพิบัติทางการเกษตร

โดยนายชินภัทร เจนบ้านผือ ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

๑. แผนบริหารงานโครงการ

ประกอบด้วย

๑. กระบวนการจัดการงาน (Work process management) โดยเน้นการวางแผนและศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นคู่มือมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ของกรมพัฒนาที่ดิน

๒. การบริหารงานด้านเมล็ดพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ มีแนวทางการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ไว้สำหรับเป็นเมล็ดพันธุ์ต้นทุนเพื่อขยายผล และ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยแล้งและภัยพิบัติทางการเกษตร ในปี งบประมาณ ๒๕๖๕-๒๕๗๐

๓. แนวทางการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด แนวทางการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ไว้สำหรับเป็นเมล็ดพันธุ์ต้นทุนเพื่อขยายผล และ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยแล้งและภัยพิบัติทางการเกษตร

๔. แผนการดำเนินโครงการ ปี ๒๕๖๕ ดำเนินโครงการในช่วง ระยะเวลา ต.ค.๖๕-ก.ย.๖๕

๕. ข้อตกลงการทำงานของหน่วยปฏิบัติ ประกอบด้วยภารกิจกรมสำคัญ

๕.๑ การผลิตเมล็ดพันธุ์ขยาย (RS) โดยสถานีเป็นผู้จัดการแปลงเพาะเกษตรกรจัดทำการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานการผลิต และมีการจัดทำข้อตกลงการผลิตเมล็ดพันธุ์โครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (SEED STOCK)

๕.๒ มาตรฐานการจัดการแปลงและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ จำเป็นต้องจัดทำข้อตกลงการทำงานการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์และมาตรฐานการจัดการแปลง

๒. มาตรฐานการจัดการแปลงและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ (Field Management and Post-harvesting Stand)

ใช้เกณฑ์กำหนดมาตรฐานการจัดการแปลงและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (กรมพัฒนาที่ดิน ๒๕๖๒) คือ

๑. ข้อกำหนดหลัก คือ ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์

๒. ข้อกำหนดรอง คือ ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

๓. มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์(SEED Quality Standard)

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐานตามชั้นเมล็ดพันธุ์ ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก (FS) ,เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย (RS),เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่าย (CS) สามารถสรุปได้ดังนี้

ความชื้นสูงสุด

(เปอร์เซ็นต์)	ความชื้นสูงสุด	ความบริสุทธิ์ต่ำสุด	เมล็ดพันธุ์อื่นสูงสุด	ความงอกต่ำสุด
เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก (FS)	๑๐	๙๕	๐.๐	๘๐
เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย (RS)	๑๐	๙๕	๐.๑	๘๐
เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่าย (CS)	๑๐	๙๐	๐.๓	๘๐

๔. กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานและขยายผล

ใช้การขับเคลื่อนดังนี้

๑.สร้างความรู้ความเข้าใจ ดำเนินการโดย จัดทำคู่มือการดำเนินโครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (SEED STOCK) เพื่อรับรองภัยพิบัติทางการเกษตร

๒.พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล แบ่งเป็น ๓ ด้านหลัก ด้านการติดตามผลการดำเนินโครงการ ด้านการจัดทำเมล็ดพันธุ์ขยาย และด้านการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน

๓.การขับเคลื่อนรูปแบบของคณะทำงาน

- ระดับนโยบายจากผู้บริหาร(กรมพัฒนาที่ดิน)กำหนดกรอบและทิศทางการดำเนินงาน

- ระดับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติ จะให้ทำงานใน ๓ ด้าน คือ คณะทำงานศึกษาวิจัยและผลิตเมล็ดพันธุ์ ,คณะทำงานบริหารจัดการคลังเมล็ดพันธุ์ และคณะทำงานตรวจติดตามผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ (IPA)

จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จะเน้นในเรื่อง การให้ข้อมูลเพื่อที่จะจัดทำคู่มือมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด(SEED STOCK) เพื่อรับรองภัยพิบัติทางการเกษตร ของกรมพัฒนาที่ดิน และช่วยกันตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในพื้นที่ต่อไป